

KONKURENCIA SPÔSOBOV BUDOVANIA SKUTKOVÉHO ZÁKLADU V CIVILNOM SPOROVOM KONANÍ PRI PASIVITE ŽALOVANÉHO

COMPETITION OF METHODS FOR BUILDING A FACTUAL BASIS IN CIVIL DISPUTE PROCEEDINGS IN THE CASE OF OF THE DEFENDANT'S PASSIVITY

Miroslava Kušníriková¹

<https://doi.org/10.33542/SIC2024-1-09>

ABSTRAKT

Predkladaný článok sa zaoberá vybranými spôsobmi budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia v sporovom konaní, ktoré sú späté s pasivitou žalovaného z pohľadu ich vzájomnej konkurencie. Autorka sa zameria na to, či de lege lata právna úprava umožňuje súdu nevyhovieť žalobcom uplatnenému nároku na plnenie za stavu generálnej pasivity žalovaného, ktorý nárok žalobcu nerozporuje. Vplyv pasivity žalovaného bude autorka následne analyzovať aj v kontexte dostatočnosti procesných nástrojov pre vysporiadanie sa súdu so zjavne bezdôvodnou žalobou v zmysle § 138 CSP.

ABSTRACT

The submitted article deals with selected ways of building the factual basis of a court decision in a dispute proceeding, which are related to the passivity of the defendant in terms of their mutual competition. The author focuses on whether the de lege lata legislation allows the court to refuse the plaintiff's claim for performance in the state of general passivity of the defendant, which does not contradict the plaintiff's claim. The impact of the defendant's passivity will then be analysed in the context of the sufficiency of procedural tools for the court to deal with a manifestly unfounded claim in accordance with Section 138 of the CSP.

I. ÚVOD

Vybudovanie skutkového základu rozsudku v civilnom sporovom konaní je determinované zákonom stanovenými postupmi, v ktorých sa odráža uplatňovanie jednotlivých procesných princípov, a to predovšetkým princípu koncentrácie, prejednávacieho princípu a princípu formálnej pravdy. Uplatňovanie predmetných princípov ovplyvňuje nielen rozsah, ale aj kvalitu skutkového základu zisteného a uzatvoreného súdom prvej inštancie.

Prezumaným východiskom kontradiktórneho postavenia sporových strán je ich aktívny prístup s cieľom dosiahnuť úspech v spore a prípadná (síce neželaná, avšak pozitívnou právnou úpravou predpokladaná) pasivita žalovaného zásadným spôsobom ovplyvňuje ďalší priebeh konania, nakoľko skutkový základ v dôsledku porušenia procesnej diligencie žalovaným bude vybudovaný (parciálne, prípadne v celosti) spôsobmi, v ktorých rezonuje sankčný prvok. Aplikácia

¹ JUDr., PhD., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Slovenská republika
Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, Slovak Republic.

toho-ktorého spôsobu budovania skutkového základu môže byť podľa Civilného sporového poriadku obligatórnej alebo fakultatívnej povahy.

Prvá hypotéza, ktorú autorka bude skúmať spočíva v tom, či *de lege lata* právna úprava umožňuje súdu nevyhovieť žalobcom uplatnenému nároku, ak žalovaný nárok žalobcu v žiadnom rozsahu nepopiera. Vplyv pasivity žalovaného bude autorka následne analyzovať aj v kontexte § 138 CSP, a to za účelom potvrdenia druhej hypotézy, či súd disponuje dostatočnými procesnými nástrojmi pre vysporiadanie sa so zjavne bezdôvodnou žalobou.

Vzhľadom na stanovenie hypotéz sa v tomto príspevku budeme zaoberať analýzou spôsobu budovania skutkového základu nepopretím skutkových tvrdení podľa § 151 ods. 1 CSP v štandardnom priebehu konania a odklonom od štandardného priebehu konania spočívajúcom vo vydaní rozsudku pre zmeškanie žalovaného podľa §§ 273 a 274 CSP, a ich vzájomnou konkurenciou.²

Dôvodom predkladaného príspevku pre autorku bola v prvom rade absencia hĺbkového spracovania danej problematiky z pohľadu *de lege lata* v odbornej spisbe (parciálne spracovanie ponúka najmä komentárová spisba a tiež autor Vyhnálik vo svojom príspevku, na ktorý autorka v predkladanom príspevku poukazuje), a to (o.i.) aj z pohľadu korelácie medzi vymienenými spôsobmi budovania skutkového základu a dokazovaním, v spojení s uplynutím dostatočného času od účinnosti Civilného sporového poriadku, a tým možnosti analyzovania § 151 ods. 1 CSP a § 273 CSP a § 274 CSP v aplikačnej praxi v kontexte zistenia a zhodnotenia, či aplikačná prax zodpovedá, alebo, naopak, nekorešponduje „novej úprave civilného procesu“ a je súladná s právom účastníka konania na spravodlivý súdny proces.

V predkladanom príspevku budú okrem analýzy využité aj ďalšie logické vedecké metódy skúmania, a to syntéza, dedukcia, indukcia a komparácia.

II. ÚVODNÉ POZNÁMKY K BUDOVANIU SKUTKOVÉHO ZÁKLADU V CIVILNOM SPOROVOM KONANÍ

Základom každého súdneho rozhodnutia je skutkový stav, obsahom ktorého sú skutkové zistenia, ku ktorým súd dospel zákonom stanoveným spôsobom v priebehu konania. Tak ako sme naznačili v úvode tohto príspevku, pre civilný sporový proces je príznačné, že ku skutkovým zisteniam súd prvej inštancie prichádza nielen skrz procesnú aktivitu, ale aj pasivitu sporových strán, ktoré determinujú tak kvalitu, ako aj kvantitu skutkového základu, ktorý súd uzavrel, resp. bol povinný uzavrieť ako zistený. V procese zistenia a uzatvorenia skutkového stavu rezultuje predovšetkým uplatňovanie princípu formálnej pravdy.

K základným spôsobom budovania skutkového základu v sporovom procese radíme dokazovanie, skutkové zistenia obstarané zohľadnením notorií, skutočností známych súdu z jeho činnosti a zohľadnením rozhodnutí, ktorými je súd viazaný podľa § 193 CSP, skutkové zistenia získané v dôsledku prejudiciality podľa § 194 CSP, osvojenie si zhodných skutkových tvrdení sporových strán, skutkové zistenia vyvedené v dôsledku nepopretia skutkových tvrdení stranou sporu a negatívne vytváranie skutkového základu cestou uplatnenia následkov procesnej preklúzie. Medzi osobitný spôsob budovania skutkového základu v sporovom procese Molnár zaradzuje aj

² Skúmanie konkurencie predmetných spôsobov budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia v civilnom sporovom konaní prichádza do úvahy len v prípade žalôb na plnenie v zmysle § 137 písm. a) CSP, a to vzhľadom na znenie § 273 CSP a § 274 CSP, ktoré umožňujú vydať rozsudok pre zmeškanie len v prípade žalôb na splnenie povinnosti. Pri sporoch s ochranou slabšej strany je skúmanie tejto konkurencie ešte zúžené, a to len na prípad pasivity na strane dodávateľa, zamestnávateľa a žalovaného v antidiskriminačnom spore, v neprospech ktorých (na rozdiel od slabšej strany) nie je vydanie rozsudku pre zmeškanie vylúčené (§ 299 ods. 1 CSP, § 313 ods. 1 CSP a § 321 CSP).

skutkový základ zistený súdom prvej inštancie v skrátенých konaniach a skrátенých rozhodnutiach.³

Želaným stavom je aktívne a kvalifikované popieranie žalobcom tvrdенých skutočností⁴ zo strany žalovaného vo vyjadrení sa k žalobe podľa § 167 ods. 1 a 2 CSP, príp. následne v duplike (§ 167 ods. 4 CSP) pokiaľ žalobca na vyjadrenie žalovaného zareaguje replikou (do úvahy prichádzajú eventuálne aj ďalšie písomné podania sporových strán). V kontradiktórnom spore, za prezumovaného aktívneho uplatňovania prostriedkov procesného útoku a obrany oboma stranami sporu, bude obstaranie skutkových zistení cestou dokazovania pravidlom. S prihliadnutím na zistenia, ku ktorým sa súd dopracuje inak ako dokazovaním (t.j. aplikáciou iného spôsobu budovania skutkového základu) však môžeme uviesť, že dokazovanie smeruje k verifikácii len sporných skutočností medzi stranami sporu, ktoré strany sporu tvrdia (a od ktorých odvíjajú svoj úspech v spore), pričom ich spornosť zároveň nie je možné odstrániť uplatnením niektorým z ďalších spôsobov budovania skutkového základu. Tieto, s prihliadnutím na podmienky ich aplikácie, majú vo vzťahu k dokazovaniu prednostnú povahu. Dokazovanie môže byť výnimočne aj jediným spôsobom, ktorým súd vybuduje skutkový základ (v konaní skutočne nemusia byť splnené podmienky pre žiaden z osobitných spôsobov obstarania skutkových poznatkov), a to vzhľadom na predpokladané aktívne kontradiktórne postavenie strán sporu, dôsledkom ktorého bude spornosť žalobcom tvrdенého skutkového stavu v celom rozsahu. Pravidlom v štandardnom priebehu konania však bude pristúpenie k dokazovaniu popri iných spôsoboch vystavania skutkového základu.

Z jednotlivých spôsobov budovania skutkového základu medzi tie, ktoré sa uplatňujú pri pasivite, resp. nekvalifikovanej procesnej obrane žalovaného, patria skutkové zistenia získané z nepopretých skutkových tvrdení podľa § 151 ods. 1 a 2 CSP, režim procesnej preklúzie, t.j. vytváranie skutkového základu aplikáciou § 153 a § 90 ods. 2 CSP a rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie podľa §§ 273 a 274 CSP.

Vzhľadom na zameranie tohto príspevku a stanovenie hypotéz sa budeme bližšie zaoberať spôsobom budovania skutkového základu podľa § 151 ods. 1 CSP v štandardnom priebehu konania a jeho vzťahu k rozsudku pre zmeškanie žalovaného podľa § 273 a 274 CSP ako odklonu od štandardného priebehu konania. Následne sa zameriame na § 138 CSP, determinujúci postup súdu pri zjavne nedôvodnej žalobe.

III. K PODMIENKAM BUDOVANIU SKUTKOVÉHO ZÁKLADU SPÔSOBOM PODĽA § 151 CSP

Ako sme vyššie uviedli, základná koncepcia civilného sporového konania predpokladá aktívny prístup oboch sporových strán, ktoré jednak tvrdia také skutočnosti, ktoré sú im spôsobilé priniesť pozitívny výsledok v spore, a zároveň (v zmysle kontradiktórneho postavenia) aktívne popierajú tvrdenia protistrany. Števček princíp kontradiktórnosti vníma v rovine boja, ktorý motivuje strany k aktívnemu využívaniu prostriedkov útoku a obrany.⁵ Ako poukázal Okresný súd Bratislava I, „procesnej povinnosti strany sporu uviesť skutkové tvrdenia kontruje povinnosť protistrany poprieť

³ MOLNÁR, P. In: ŠTEVČEK M. a kol. *Civilný sporový poriadok. 2. Vydanie, Komentár*. Praha: C. H. Beck. 2022. str. 865.

⁴ K posúdeniu podstatnej zmeny alebo doplnenia rozhodujúcich skutočností tvrdенých v žalobe v kontexte zmeny žaloby pozri MOLNÁR, P., KOEVEKOVÁ, V. *Limity zmeny žaloby - zmena žaloby ako prostriedok „procesnej nedisciplinovanosti“?* In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. 2023, roč. 11, č. 1, s. 19-30.

⁵ ŠTEVČEK, M. – MALÁ, D. The Re-Codification of the Slovak Civil Procedure Code with a Special Emphasis on Remedial Measures. In: *International and Comparative Law Review*. 2013. roč. 13. Č. 1. s. 123.

tvrdené skutočnosti. Vzhľadom k tomu, že súd je v sporovom konaní limitovaný skutkovými tvrdeniami strán sporu (princíp formálnej pravdy), povinnosť tvrdenia nadobúda v intenciách Civilného sporového poriadku kľúčový význam a predstavuje jeden z kardinálnych princípov civilného procesu.“⁶ Nakoľko protichodné tvrdenia v kontradiktórnom sporovom procese sú v zásade pravidlom, nespornosť skutkových tvrdení má zásadný význam pre ďalší procesný postup súdu prvej inštancie. Spôsob obstarania skutkových poznatkov, ktorý je založený na nespornosti skutkových tvrdení, je normovaný v § 151 CSP.

Nespornosť skutkového tvrdenia vyvodená právnou domnienkou podľa § 151 CSP, je považovaná za *de iure* nespornosť⁷, subsumujúc v sebe dva prípady domnienky.

V prvom prípade (§ 151 ods. 1 CSP) sa domnienka nespornosti vyvodzuje ohľadom skutkového tvrdenia strany, ktoré protistranou nebolo popreté vôbec, pričom dôvod nepopretia protistranou nepodlieha skúmaniu súdu (t.j. súd neskúma, či strana nepoprela skutkové tvrdenie protistrany vedome, cielene – inak povedané nemala ho čím poprieť, alebo ho poprieť opomenula).

V druhom prípade (§ 151 ods. 2 CSP) je vyvodenie domnienky nespornosti spôsobené nekvalifikovanou procesnou obranou strany, kedy táto síce popiera tvrdenie protistrany, avšak spôsobom, v ktorom absentuje uvedenie vlastných tvrdení o napádaných skutkových okolnostiach. Tomašovič uvádza, že účelom domnienky nespornosti v tzv. druhom rade je zamedziť predovšetkým dvom situáciám, a to aby nedochádzalo k popieraniu všetkých tvrdení protistrany čisto formálne *en bloc*, a tiež z dôvodu, aby strana popierajúca skutkové tvrdenia nemohla len bez ďalšieho prehlásiť, že síce si nepamätá na udalosti, o ktorých tvrdenia protistrany poprela, ale tieto tvrdenia učené protistranou sú nepravdivé.⁸ Ako v tejto súvislosti poukazuje Okresný súd Banská Bystrica, „v zmysle ust. § 151 ods.2 CSP je nevyhnutné, aby popierajúca strana uviedla vlastné tvrdenia o predmetných skutkových okolnostiach, inak je popretie neúčinné. Samotné tvrdenie, že tvrdenia protistrany sú nepravdivé, tak nestačí.“⁹

Z dikcie podmienok v § 151 CSP vyvodzujeme sankčný charakter tohto spôsobu vyvodzovania skutkových poznatkov súdu voči strane, ktorá popretie skutkových tvrdení protistrany (v zmysle § 149 CSP, ako prostriedok procesnej obrany, resp. útoku) nerealizuje buď vôbec, alebo nekvalifikovaným spôsobom. Sankcia, s prihliadnutím na mieru pasivity sporovej strany, spočíva buď v sťažení unesenia dôkazného bremena (a tým v sťažení jej pozície v spore čo do možnosti dosiahnutia úspechu pri čiastočnej pasivite) alebo, pri absolútnej pasivite takmer bezvýnimočne smeruje k nezvratnej strate sporu.

Zároveň máme za potrebné poznamenať, že § 151 ods. 1 CSP v sebe nezahŕňa žiaden materiálny korektív, umožňujúci súdu zmierniť, či vylúčiť domnienku nespornosti skutkového tvrdenia. Z legálneho textu § 151 ods. 2 CSP takisto materiálny korektív nevyplýva, avšak korekcia nedostatočných tvrdení strany by mohla byť dosiahnutá súdom nepriamo, uplatnením § 150 ods. 2 CSP, kedy súd môže výnimočne napomôcť strane sporu skorigovať nekvalifikovane uplatnený prostriedok procesnej obrany.¹⁰ Vzhľadom na absenciu korektívu je tak predmetné ustanovenie, ktoré je osobitným spôsobom budovania skutkového základu, potrebné považovať za prejav princípu formálnej pravdy, kedy je súd povinný nepopreté skutkové tvrdenie bez ďalšieho pojať

⁶ Rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 28. septembra 2021, sp. zn. 15C/51/2019.

⁷ *De facto* nespornosť skutkových tvrdení, t.j. tvrdenia, ktoré sú medzi stranami sporu zhodné a tým získali kvalitu nespornosti považujeme za ďalší spôsob obstarania skutkových poznatkov súdu podľa § 186 ods. 2 CSP.

⁸ TOMAŠOVIČ, M. In: ŠTEVČEK M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck. 2016. str. 574.

⁹ Rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica zo dňa 11. novembra 2021, sp. zn. 41Cob/62/2021.

¹⁰ k uvedenému pozri TOMAŠOVIČ, M. In: ŠTEVČEK M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck. 2016. str. 574.

do skutkového základu súdneho rozhodnutia (s vyššie uvedenou výnimkou) bez toho, aby skúmal pravdivosť tohto skutkového tvrdenia. Opodstatnenosť vyvedenia právnej domnienky o nespornosti skutkového tvrdenia je daná tým, že strana mala možnosť skutkové tvrdenie protistrany udržať v režime spornosti a docieľiť vykonanie dokazovania ohľadom jeho pravdivosti, avšak túto možnosť nevyužila buď vôbec, alebo nekvalifikovanou procesnou obranou nedocielila jeho spochybnenie účinným popretím. Ustanovenie § 151 CSP tak stanovuje súdu obligatórnu povinnosť nepopreté skutkové tvrdenie bez ďalšieho považovať za skutkový poznatok, pri ktorom zákonodarca, v dôsledku procesnej pasivity protistrany rezignuje na otázku jeho pravdivosti, čo je zjavným prejavom princípu formálnej pravdy.

V rozhodovacej činnosti možno identifikovať prípady, kedy všeobecné sudy (ojedinele, avšak podľa nášho názoru nesprávne) podmieňujú tvorbu skutkových poznatkov spôsobom podľa § 151 CSP tým, že neexistujú na strane súdu dôvodné pochybnosti o pravdivosti takéhoto skutkového tvrdenia. Napríklad Okresný súd Žilina v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol: „*Žalovaný uvedené skutočnosti nepoprel, nerozporoval. Uvedené skutkové okolnosti boli tak nesporné podľa § 151 ods. 1 CSP, pričom zároveň v konaní neexistovala dôvodná pochybnosť o ich pravdivosti.*“¹¹ Obdobne postupoval Okresný súd Žilina, ktorý vyvedenie domnienky nespornosti podmienil neexistenciou dôvodnej pochybnosti o ich pravdivosti, keď uviedol: „*uvedené skutkové okolnosti boli nesporné podľa § 151 ods. 1 CSP, pričom zároveň v konaní neexistovala dôvodná pochybnosť o ich pravdivosti, v nadväznosti na čo súd z týchto vychádzal v súlade s úpravou § 186 ods. 2 veta prvá CSP.*“¹² Tento názor zastáva aj Krajský súd Trnava, ktorý v týchto intenciách zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a zaviazal ho svojim právnym názorom k následovnému: „*súd prvej inštancie po doplnení dokazovania opätovne zhodnotí všetky vykonané dôkazy v ich jednotlivosti, ale aj vo vzájomnej súvislosti (§ 191 CSP), a v spojení s nespornými skutkovými tvrdeniami strán (§ 151 ods. 1 CSP), o ktorých nemá dôvodné pochybnosti (§ 186 ods. 2 CSP), ustáli rozhodný skutkový stav.*“¹³

S predmetným postupom sa nestotožňujeme, a to z nasledujúcich dôvodov.

Hypotéza § 151 CSP jasne pomenúva dve situácie, ktoré ak v konaní nastanú, majú za následok obligatórne vyvedenie domnienky nespornosti skutkového tvrdenia sporovej strany. Ako sme už uvádzali vyššie, skutočnosť, že s opomenutím rozporovania skutkového tvrdenia alebo s nekvalifikovanosťou jeho popretia (v podobe len formálneho popretia) zákon spája domnienku nespornosti neatakovaného tvrdenia, považujeme za sankciu nedostatku procesnej diligencie sporovej strany. Podmienenie vyvedenia nespornosti skutkového tvrdenia tým, že súd o ňom nemá dôvodné pochybnosti, nemá oporu v legálnom texte a zároveň máme za to, že tým dochádza k nesprávnemu stotožňovaniu dvoch rôznych spôsobov budovania skutkového základu, a to nesporných tvrdení podľa § 151 CSP a zhodných tvrdení sporových strán podľa § 186 ods. 2 CSP. Pri druhom zmieňovanom zákonodarca pristúpil k „poistke“ spočívajúcej v možnosti súdu neakceptovať zhodné skutkové tvrdenie, a to z dôvodu zamedzenia (predchádzania) fiktívnych zhodných tvrdení strán sporu, ktoré by súd bol obligatórne povinný zahrnúť do zisteného skutkového základu. Žiada sa podotknúť, že hoci tak skutkové zistenia kreované postupom podľa § 151 CSP, ako aj § 186 ods. 2 CSP je bez ďalšieho potrebné považovať za nesporné, dôvod resp. pôvod ich nespornosti je diametrálne odlišný.

¹¹ Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 29. októbra 2021, sp. zn. 38Cb/40/2021.

¹² Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 22. septembra 2021, sp. zn. 46C/25/2021.

¹³ Uznesenie krajského súdu Trnava zo dňa 27. októbra 2021, sp. zn. 9Co/63/2020.

Kým v prvom prípade ide o sankčný následok pre stranu sporu, ktorá procesnú obranu nerealizuje buď vôbec alebo nekvalifikovaným spôsobom, čím si sťažuje svoju pozíciu v konaní alebo dokonca smeruje k prehre, v druhom prípade sa nejedná o sankciu voči žiadnej strane sporu, ale o prvok hospodárnosti konania, aby dokazovaniu (zbytočne) nepodliehali skutočnosti, ktoré obe strany sporu uviedli zhodne, avšak za podmienky, že predmetné tvrdenie nevzbudzuje na strane súdu dôvodné pochybnosti o jeho pravdivosti, čím prípadná nespornosť skutkového tvrdenia podľa § 186 ods. 2 CSP podlieha úvahe súdu (táto však samozrejme nesmie byť svojvoľná a pokiaľ sú splnené podmienky pre vyvodenie nespornosti skutkového tvrdenia, súd má povinnosť zhodné skutkové tvrdenie považovať za nesporné). Identifikované podmieňovanie nespornosti skutkového tvrdenia podľa § 151 CSP tým, že súd nemá dôvodné pochybnosti o jeho pravdivosti, považujeme nielen za nadprácu súdu, ktorá nemá oporu v legálnom texte zákona, ale máme za to, že navyše môže potenciálne poškodiť stranu, ktorej pozícia by – v dôsledku neadbalej alebo zle vedenej procesnej obrany protistrany – mohla byť zohľadnením jej tvrdenia v zmysle § 151 CSP v kvalite „nesporné“ priaznivejšia, a to v súlade s princípom kontradiktórnosti konania a zodpovednosti strany sporu za „svoj“ výsledok v konaní.

Poznamenávame, že vyvodenie domnienky nespornosti skutkového tvrdenia podľa § 151 CSP nepodlieha voľnej úvahe súdu, ale tento prednostný spôsob obstarania skutkových poznatkov vo vzťahu k dokazovaniu je obligatónym postupom, ktorý vzhľadom na zákonnú dikciu nie je podľa nášho názoru možné podmieňovať tým, že skutkové tvrdenie, ohľadom ktorého má súd vyvodit' domnienku nespornosti, sa súdu javí ako pravdivé a nemá dôvodné pochybnosti o jeho pravdivosti. Máme za to, že uvedeným postupom dochádza k relativizovaniu „zákom predpísanej“ domnienky nespornosti a hoci táto sa môže javit' prísna, je plne odôvodnená absenciou, resp. nekvalifikovanou procesnou obranou strany sporu, s dôsledkami na jej ťarchu, ako jednoznačný prejav princípu formálnej pravdy. Stotožňujeme sa preto s názorom Vyhnálik, že je neprípustné, aby odvolací súd zrušil rozsudok z dôvodu nesporného skutkového tvrdenia (ktoré protistrana vôbec nepopiera) a vykonávaním dôkazov preveroval správnosť a pravdivosť skutkového tvrdenia.¹⁴

Analýzou vyššie uvedených súdnych rozhodnutí sme taktiež dospeli k záveru, že nesporné skutkové tvrdenie podľa § 151 CSP [za predpokladu (čiastočnej) procesnej pasivity strany, ktorá sa zapríčinila o vyvodenie domnienky nespornosti] nespôsobuje zásadné interpretačné a aplikačné problémy, nakoľko súd ohľadom ostatných tvrdení, ktoré sú sporné, vykonáva dokazovanie (resp. pristúpi prednostne k inému spôsobu tvorby skutkového základu, ak budú ohľadom neho splnené podmienky), a následne v zmysle § 191 ods. 1 CSP prihliadne na všetko, čo vyšlo v konaní najavo. Pri čiastočnej pasivite strany sporu si táto síce môže sťažit' svoju procesnú pozíciu, avšak ešte stále môže byť v konaní úspešná.¹⁵

Odlišnou, a špecifickou sa nám však javí situácia, ak je strana sporu absolútne pasívna a tvrdenia žalobcu žiadnym spôsobom nerozporuje. Kladieme si otázku, či v takom prípade sú splnené podmienky pre vykonanie dokazovania (ako ďalšieho – samostatného spôsobu obstarania

¹⁴ VYHNÁLIK, D. *Povinnosť sporovej strany uvádzať pravdivé tvrdenia a právne následky porušenia povinnosti tvrdenia v konaniach podľa CSP*. In: Paneurópske právnické listy. č. 1, ročník IV, rok 2021, ISSN: 2644-450X.

¹⁵ Spôsob budovania skutkového základu podľa § 151 CSP je v konaní prvýkrát uplatnený na predbežnom prejednaní sporu, resp. prvom pojednávaní, kedy súd v zmysle §§ 171 ods. 1 a 181 ods. 2 CSP uvádza, ktoré doteraz stranami produkované skutkové tvrdenia z písomnej fázy konania považuje za nesporné. V neskoršej fáze konania má predmetný spôsob takisto svoje uplatnenie, a to vo vzťahu k ďalším skutkovým tvrdeniam substancovanými stranami sporu.

skutkových poznatkov) za účelom osvedčenia dôvodnosti žalobcom uplatneného nároku tak, ako sme vyabstrahovali z rozhodovacej činnosti všeobecných súdov¹⁶.

V prvom rade je potrebné uviesť, že Civilný sporový poriadok svojimi inštitútmi a predpokladaným priebehom konania, takpovediac, ráta s tým, že v konaní budú aktívne súperiť strany sporu o „svoju pravdu“, a z uvedeného dôvodu sa domnievame, že zákonodarca pristúpil aj k zakotveniu sankčných inštitútov, ktorými si „vynucuje“ aktivitu strán sporu, pod hrozbou buď sťaženia postavenia v spore alebo dokonca jeho okamžitou stratou. V kontexte absolútnej pasivity strany sporu, ktorá neposkytne žiadne vlastné tvrdenia vo vzťahu k žalobcom uplatnenému nároku, je súd takisto obligatórne povinný uplatniť § 151 ods. 1 CSP, a to dokonca v celom rozsahu k žalobcom tvrdenému skutkovému stavu. V nadväznosti na nespochybňovanie nároku ako takého protistranou, ani čo dôvodu ani čo do výšky, je skutkový stav vyskladaný len jednostrannými tvrdeniami žalobcu, ktoré je súd povinný, bez ďalšieho, považovať za nesporný. Pri generálnej pasivite protistrany (z povahy veci sa môže jednať len o žalovaného), máme za to, že budovanie skutkového základu rozsudku bude realizované v celom rozsahu výlučne prostredníctvom § 151 ods. 1 CSP (samozrejme len v tom prípade, pokiaľ sa súd prvej inštancie nerozhodne ukončiť spor už kontumačnou prehrou žalovaného podľa § 273 CSP, po márnom uplynutí lehoty na vyjadrenie sa k žalobe žalovaným).

Pokiaľ súd, vzhľadom na domnienku nespornosti ohľadom všetkých skutkových tvrdení žalobcu tieto zahŕňa do skutkového základu, a tieto sú jediným spôsobom obstarania skutkových zistení, domnievame sa, že „odpadá“ základný predpoklad, umožňujúci pristúpiť k ďalším spôsobom ich obstarania (všeobecný spôsob obstarania skutkových zistení, ktorým je dokazovanie, nevynímajúc), nakoľko (i) žiadne sporné skutočnosti v spore nie sú a (ii) súd nie je oprávnený v sporovom konaní zisťovať to, čo tvrdené nebolo. Skutkové tvrdenia v kvalite „nesporné“, ako dôsledok nevyhnutného a obligatórneho uplatnenia § 151 ods. 1 CSP, sú tak bez ďalšieho nespornými bez zistenia ich pravdivostnej hodnoty. Je potrebné súhlasiť s Molnárom, že ak nastane nepopretie skutkových tvrdení v intenciách § 151 CSP, zákon produkované skutkové tvrdenia jednej sporovej strany „povyšuje“ na skutkový poznatok súdu.¹⁷

Nami prezentovaný záver, že uplatnením domnienky nespornosti dochádza k negovaniu predpokladov, umožňujúcich pristúpiť k dokazovaniu, sa podľa nášho názoru prejavuje v dvoch líniiach.

Prvá línia sa viaže k dôkazným prostriedkom, ktoré nie sú súčasťou spisu, ale žalobca v podanej žalobe „len“ navrhol ich vykonanie. Máme za to, že nie sú splnené podmienky pre nariadenie vykonania dokazovania (imanentné najmä vo vzťahu k výsluchu strany, svedka, príp. obhliadky), nakoľko skutočnosti tvrdené žalobcom sú *ex lege* považované za nesporné a teda nie je čo dokazovať.¹⁸ Predmetný postup súdu by s prihliadnutím na § 220 CSP zaiste mal nájsť vyjadrenie v odôvodnení súdneho rozhodnutia, z ktorého by vyplynulo, že súd prvej inštancie z dôvodu uplatnenia domnienky nespornosti nepristúpil k nariadeniu vykonania dokazovania.

Druhá línia sa týka tých dôkazných prostriedkov, ktoré sú súčasťou spisu (v zmysle § 132 ods. 1 a ods. 3 CSP boli pripojené k podanej žalobe – bude sa jednať spravidla o listinné dôkazné prostriedky), pri ktorých máme za to, že ich vykonaniu bráni nielen predpoklad tvrdený vyššie, a teda, že nie je čo dokazovať, ale taktiež samotná dikcia § 204 CSP, ktorý explicitne upravuje, že

¹⁶ bod 9 Rozsudku Okresného súdu Bratislava III zo dňa 6. septembra 2021, sp. zn. 63Csp/17/2020 alebo body 3 a 4 Rozsudku Okresného súdu Prievidza zo dňa 16. septembra 2021, sp. zn. 12Csp/46/2021.

¹⁷ MOLNÁR, P. In: ŠTEVČEK M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck. 2016. str. 798.

¹⁸ Takisto neprichádza do úvahy ani využitie § 189 CSP a v rámci edičnej povinnosti uloženie povinnosti osobe, ktorá disponuje vecou, aby ju predložila súdu za účelom vykonania dôkazu.

súd je oprávnený vykonať dôkaz listinou len vtedy, ak táto bola čo do pravosti alebo jej obsahu spochybnená protistranou. V nami posudzovanej situácii máme za to, že v prípade, keď listinné dôkazné prostriedky, ktoré súd spolu so žalobou doručil žalovanému na vyjadrenie (§ 167 ods. 1 CSP), neboli žalovaným spochybnené čo do pravosti, ani čo do obsahu (nakoľko žalovaný sa vôbec k v žalobe tvrdným skutočnostiam nevyjadril), vylučuje vykonanie dokazovania listinou spôsobmi normovanými v § 204 CSP, časť vety pred bodkočiarkou¹⁹. Ako v tejto súvislosti uvádza Zahradníková, „štandardný“ spôsob vykonania dôkazu listinou nie je nutný v prípade ak ide o listinu, ktorej odpis bol strane sporu v priebehu konania doručený, a listina alebo jej obsah neboli protistranou spochybnené.²⁰ Generálna pasivita žalovaného jednoznačne spôsobí kumulatívne splnenie podmienok normovaných v § 204 CSP, kedy súd dokazovanie listinou vykonávať nemá.

Nakoľko pri nespornosti skutkových tvrdení žalobcu je ohľadom týchto tvrdení *ex lege* vylúčené dokazovanie, a to z prozaického dôvodu, že nie je čo dokazovať, je potrebné zaujať stanovisko k listinným dôkazným prostriedkom, založeným v spise. Domnievame sa, že súd by na tieto nemal prehliadať a hoci nebudú predmetom dokazovania (nakoľko dokazovanie ako také neprebíha), s prihliadnutím na § 220 CSP, ktoré upravuje obsah a štruktúru odôvodnenia súdneho rozhodnutia, pre prípadnú preskúmateľnosť odvolacím súdom by z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie malo jasne a zreteľne vyplynúť, že vzhľadom na generálnu pasivitu žalovaného, jediným zdrojom skutkových poznatkov súdu bola obligatórna aplikácia § 151 ods. 1 CSP, čo malo za následok nespornosť skutkového stavu tvrdného a prezentovaného žalobcom. Z uvedeného dôvodu tak súd by mal len uviesť, ktoré dôkazné prostriedky zadovážené žalobcom sú súčasťou spisu s poukazom na to, ktoré tvrdenia žalobcu nimi mali byť preukázané a následne skonštatovať, že neboli splnené podmienky pre vykonanie dokazovania, vzhľadom na obligatórnu povinnosť súdu vyvodiť nespornosť skutkového stavu tvrdného a prezentovaného žalobcom podľa § 151 ods. 1 CSP.

Podľa nášho názoru, pristúpenie k dokazovaniu za situácie nespornosti skutkového stavu vylučuje aj § 215 CSP, ktorý počíta s tým, že súd rozhodne len na základe zisteného skutkového stavu a zároveň ukladá súdu jeho zisťovanie len procesným postupom podľa tohto zákona, čo podľa nášho názoru zakladá súdu povinnosť pristúpiť k zisteniu skutkového stavu tým zo spôsobov pre jeho zisťovanie, ohľadom ktorého sú v danom čase splnené podmienky. Máme za to, že neaplikácia spôsobu obstarania skutkových poznatkov, pre ktorý sú v danom čase splnené podmienky, prichádza do úvahy len v prípade negatívneho vytvárania skutkového základu cez aplikáciu princípu sudcovskej koncentrácie konania podľa § 153 CSP.²¹ Budovanie skutkového základu spôsobom podľa § 151 CSP tak považujeme za obligatórny, a vzhľadom na pasivitu žalovanej strany aj plne opodstatnený spôsob obstarania skutkových poznatkov. Pri súkromnoprávných nárokoch máme za to, že zistenie rozhodujúcich skutočností má byť záujmom predovšetkým sporových strán a pokiaľ strana sporu nemá záujem sa brániť, považujeme súdne rozhodnutie, ktorého skutkovým základom sú výlučne skutkové tvrdenia žalobcu, ohľadom ktorých súd vyvodil domnienku nespornosti (§ 151 CSP), a ktorých pravdivosť zisťovaná nebola, aj za spravodlivý a primeraný pasivite strany sporu.

Vyššie uvedené vyvodzujeme z právnej úpravy obsiahnutej v Civilnom sporovom poriadku, včítane základných princípov civilného sporu, avšak musíme skonštatovať, že pozitívnej právnej

¹⁹ podľa § 204 CSP súd dôkaz listinou sa vykoná tak, že listinu alebo jej časť prečíta alebo iba oznámi jej obsah.

²⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. In: ŠTEVČEK M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck. 2016. str. 753.

²¹ z dôvodu fakultatívnosti jej uplatňovania je táto na úvahe konajúceho súdu a súd môže odôvodniť postup, pre ktorý k jej aplikácii, a tým k negatívne vytvoreniu skutkového poznatku, nepristúpil.

úprave nie vždy zodpovedá aplikačná prax. Z ďalších analyzovaných súdnych rozhodnutí²² sa javí, akoby si sudy formálne osvojili zámer zákonodarcu, avšak následne sa zdráhali vyvodit' prísne následky upravené v sankcii danej normy. V odôvodnení rozhodnutia tak súd prvej inštancie síce uvedie, že aplikoval postup podľa § 151 CSP, avšak tieto nesporné skutkové tvrdenia žalobcu následne osvedčuje v kontexte predložených listinných dôkazov a teda skúma, či nárok žalobcu je opodstatnený, čo je však v rozpore s normovanou úpravou. Otázkou tak je, či aplikačná prax umožňuje naplňať ciele stanovené rekonštrukciou (a to najmä rýchlosť a hospodárnosť konania, s dôrazom na procesnú zodpovednosť strany za výsledok konania, ktorý by mal zodpovedať miere jej aktivity), pokiaľ sa sudy prvej inštancie zdráhajú vyvodit' prísne, no vzhľadom na pasivitu sporovej strany, plne odôvodnené následky späté s uplatňovaním princípu formálnej pravdy, ktoré sa prejavujú bez ďalšieho v nespornosti skutkového tvrdenia bez toho, aby súd zisťoval pravdivosť tvrdenia, s ktorým je súd povinný ďalej pracovať.

Záver, ku ktorým sme dospeli ohľadom § 151 CSP platia v plnom rozsahu aj pre spory s ochranou slabšej strany. V týchto sporoch síce dochádza k oslabeniu prejednávacieho princípu (§ 295 CSP, § 311 CSP a § 319 CSP), avšak nakoľko pri nich zákonodarcu nepristúpil k vylúčeniu predmetného spôsobu obstarania skutkových poznatkov, ani k modifikácii predmetného ustanovenia, máme za to, že nami prezentované úvahy uvedené vyššie vylučujú nepopreté tvrdenia z dokazovania aj v prípade sporov, ktorých účastníkom je spotrebiteľ²³, zamestnanec alebo žalobca v antidiskriminačnom spore.²⁴

IV. K PODMIENKAM APLIKÁCIE ROZSUDKU PRE ZMEŠKANIE PODĽA § 273 A § 274 CSP

Následkom procesnej pasivity žalovaného môže byť aj odklon od štandardného priebehu konania a vydanie skráteného rozhodnutia v podobe rozsudku pre zmeškanie. (Nami analyzovaný pasivitu žalovaného je tak možné postihnúť v prípade žalôb na plnenie aj jeho kontumačnou prehrou, a to (už) v nadväznosti na jeho nevyjadrenie sa k žalobe žalobcu alebo (až) pri následnom neospravedlnenom zmeškaní súdom nariadeného pojednávania, príp. predbežného prejednávania sporu žalovaným. V dôsledku pojmológie zvolenej zákonodarcom a jednotlivých podmienok, umožňujúcich ich vydanie, zastávame názor, že koncepcia rozsudkov pre zmeškanie v zmysle Civilného sporového poriadku predstavuje sankciu za kvalifikovanú pasivitu strany sporu.²⁵ Ako poukazuje Kol'vecková, základným definičným znakom rozsudku pre zmeškanie je jeho sankčný

²² Napríklad Rozsudok Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 13. decembra 2021, sp. zn. 12C/10/2021 alebo Rozsudok Okresného súdu Revúca zo dňa 25. novembra 2021, sp. zn. 5Csp/68/2021, či Rozsudok Okresného súdu Prievidza zo dňa 15. novembra 2021, sp. zn. 12Csp/54/2021.

²³ Individuálny spotrebiteľský spor môže byť za splnenia zákonom stanovených predpokladov rozhodovaný a rozhodnutý aj v rámci spotrebiteľskej arbitráže. K spotrebiteľskému rozhodcovskému konaniu pozri napr. ČOLLÁK, J.: *Decízne systémy. Vzťahy súdnych a alternatívnych foriem prejednávania a rozhodovania sporov*. Praha: C.H. Beck, 2022, str. 227-229 a 292-306.

²⁴ K špecifikám, odklonom a aplikačným otázkam v procese rozhodovania spotrebiteľských sporov pozri FILIČKO, V.: *Nové prostriedky ochrany spotrebiteľa v spotrebiteľských sporoch podľa CSP* In: *STUDIA IURIDICA Cassoviensia*, č. 1, ročník 6, rok 2018, s. 76. ISSN: 1339 – 3995.

²⁵ Kontumačné rozsudky sú niektorými autormi považované za nástroje umožňujúce urýchlenie konania a primárne nedisponujú sankčným charakterom (pozri napríklad FERENCI, J. Zefektívnenie súdneho systému vs. bezbrehý formalizmus. In: *Bulletin slovenskej advokácie*. č. 1-2. 2020. str. 21 – 30, ŠTEVČEK, M. In.: ŠTEVČEK, M. a kol. *Prednášky a texty z (nového) civilného procesu*. Skriptá. 1. Vydanie. Bratislava: C.H. Beck. 2017. str. 80-81). Obdobný názor je možné nájsť aj v aktuálnej rozhodovacej činnosti (napríklad Uznesenie Krajského súdu Bratislava zo dňa 31. mája 2019, sp. zn. 3Co/157/2018 alebo Rozsudok pre zmeškanie Okresného súdu Ružomberok zo dňa 13. mája 2020, sp. zn. 1Cb/7/2020).

charakter a predpokladom vydania je porušenie (v zákone vymedzených) procesných povinností protistranou.²⁶

V prípade vydávania rozsudku pre zmeškanie v neprospech žalovaného, ak sa tento nevyjadrí k žalobe, z dikcie § 273 CSP jednoznačne vyplýva, že je na úvahe súdu, či rozhodne rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie. Podmienky, ktoré musia byť kumulatívne splnené zahŕňajú (i) žalobu na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP, (ii) súd uznesením uložil žalovanému povinnosť, aby sa písomne vyjadril k žalobe, uviedol rozhodujúce skutočnosti na svoju obranu, pripojil listiny, na ktoré sa odvoláva a označil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktorú si žalovaný bez vážneho dôvodu nesplnil, (iii) žalovaný bol o následkoch nesplnenia takto uloženej povinnosti vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie poučený a (iv) súd doručil uznesenie žalovanému do vlastných rúk.

Pri vydávaní kontumačného rozsudku v tejto fáze jeho vydanie nie je podmienené návrhom žalobcu a možnosť jeho vydania je plne v kompetencii konajúceho súdu. Keďže vydávanie kontumačného rozsudku je výlučne na úvahe konajúceho súdu, úvodná pasivita žalovaného v tomto štádiu civilného konania nemusí mať nevyhnutne za následok kontumačnú prehru, avšak táto hrozba je prítomná, a „otáľanie“ s vyjadrením sa k žalobe sa žalovanému nemusí vždy vyplatiť. V rozhodovacej činnosti všeobecných súdov nie sú ojedinelé prípady, kedy konajúce súdy napriek splneniu podmienok v zmysle § 273 CSP kontumačný rozsudok v tejto fáze civilného procesu nevydajú ani v prípade, že sa jedná o klasický peňažný nárok,²⁷ čo vzhľadom na fakultatívnosť tohto spôsobu ukončenia sporu nie je možné hodnotiť ako nesprávny postup súdu prevej inštancie. Vydanie alebo nevydanie kontumačného rozsudku podľa § 273 CSP je výlučne na posúdení konajúceho súdu a žalobca nemá možnosť jeho vydanie iniciovať alebo sa ho domáhať, či namietat jeho nevydanie. Máme za to, že už len potenciálna hrozba jeho vydania ako následok nevyjadrenia sa k doručenej žalobe by mala dostatočným spôsobom plniť preventívnu funkciu a viesť žalovaného k tomu, aby k žalobcom uplatnenému nároku nepristupoval ľahkovážne. V tomto smere sa preto stotožňujeme s Ďuranom, že hrozba jeho použitia je vhodným prostriedkom vynútenia procesnej aktivity sporových strán.²⁸

V prípade kontumačných rozsudkov vydávaných na predbežnom prejednaní sporu alebo nariadenom pojednávaní zákonodarca, podľa nášho názoru, pôvodne nezamýšľal vytvoriť priestor pre konajúci súd, aby po splnení podmienok v zmysle §§ 274 a 278 CSP kontumačný rozsudok nevydal, ak boli splnené podmienky pre vydanie, normované v predmetných ustanoveniach. Uvedené opierame predovšetkým o gramatický výklad §§ 273, 274 a 278 CSP, pričom zdôrazňujeme, že všetky predmetné ustanovenia boli prijímané v rovnakom čase, a preto rozdielnosť ich dikcie, spočívajúca v tom, že súd „môže rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie“ (§ 273 CSP) oproti „súd rozhodne rozsudkom pre zmeškanie na návrh“ (§ 274 a 278 CSP) nie je možné ignorovať a máme za to, že zákonodarca tak zvolil prísnu mieru uplatnenia princípu formálnej pravdy cez kogentnosť §§ 274 a 278 CSP.

Podmienkami vydania kontumačného rozsudku podľa § 274 sú: (i) žaloba na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP, (ii) nedostavenie sa žalovaného na pojednávanie, (iii) riadne a včasné predvolanie žalovaného obsahujúce poučenie o možných následkoch nedostavenia sa, (iv)

²⁶ KOLVEKOVÁ, V. Vplyv procesnej aktivity sporových strán a uplatňovania sudcovskej koncentrácie konania na dokazovanie v civilnom sporovom konaní. In: *Societas et Iurisprudentia: medzinárodný internetový vedecký časopis*. roč. 9, č. 4. 2021, s. 97.

²⁷ napríklad Rozsudok Okresného súdu Poprad zo dňa 7. júla 2021, sp. zn. 16Csp/88/2020.

²⁸ ĎURANA, M. In: Števec, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha: C.H. Beck, 2022. str. 406.

neprítomnosť nebola žalovaným ospravedlnená včas a vážnymi okolnosťami a (v) návrh žalobcu na vydanie kontumačného rozsudku.

Tak striktné nastavenie právnej úpravy sa však ukázalo ako nevyhovujúce, nespravodlivé a popierajúce podstatu inštitútu kontumačných rozsudkov a všeobecné súdy postupne prelamovali kogentnosť právnej úpravy odmietnutím prísne gramatického výkladu §§ 274 CSP, ktorý smeroval k prílišnému formalizmu. V tejto otázke za prelomové považujeme rozhodnutie Ústavného súdu SR,²⁹ ktorý *obiter dictum* vyslovil požiadavku, aby súdy nepristupovali k interpretácii § 274 CSP (pozn. autorky obdobné závery platia aj pre § 278 CSP) formalisticky tak, že za kumulatívneho spojenia v tomto ustanovení zakotvených zákonných podmienok obligatórne rozhodnú rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovejú (resp. ju zamietnu). Predmetné rozhodnutie Ústavného súdu SR je významné nielen z dôvodu jednoznačného vyslovenia požiadavky na upustenie od prioritizácie striktné gramatického výkladu predmetných ustanovení, *de facto* sa prejavujúce v odklone od kogentnosti právnej úpravy, čím sa do popredia dostáva pozícia silného sudcu a materiálneho vedenia konania, ale tiež v demonštratívnom výpočte okolností, na ktoré by súdy prvej inštancie mali v prejednávanej veci prihliadať, medzi ktoré Ústavný súd SR zaradil dobu trvania súdneho konania, počet pojednávaní, absenciu nečinnosti žalovaného v priebehu sporu či rozsiahlosť dokazovania.

Otázkou kogentnosti predmetných ustanovení sa zaoberal aj Najvyšší súd SR v rámci posudzovania dovolania generálneho prokurátora, ktorým napadol postup odvolacieho súdu spočívajúci v zrušení kontumačného rozsudku súdu prvej inštancie podľa § 274 CSP, nakoľko podľa názoru odvolacieho súdu neboli splnené podmienky na jeho vydanie. Generálny prokurátor SR argumentoval tým, že z dikcie § 274 CSP vyplýva jednoznačná povinnosť súdu pri naplnení podmienok v ňom normovaných, kontumačný rozsudok vydať, čo Najvyšší súd SR odmietol,³⁰ podporne poukazujúc práve na názor vyslovený Ústavným súdom SR. V nadväznosti na názory najvyšších súdnych autorít tak súd prvej inštancie pri pasivite žalovaného spočívajúcej v neospravedlnenom zmeškaní predbežného pojednania sporu alebo nariadeného pojednania nie je povinný návrhu protistrany na vydanie kontumačného rozsudku vyhovieť, hoci možno polemizovať, či za absolútnej pasivity žalovaného nie je v prípade splnenia všetkých podmienok v zmysle § 274 CSP povinnosťou súdu prvej inštancie takto postupovať. Domnievame sa, že materiálny náhľad na posudzovanie splnenia podmienok rozsudku pre zmeškanie v kontexte vyššie uvádzaných rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR má svoje opodstatnenie v prípade, ak žalovaný nie je absolútne pasívny, čo zamedzuje neprimeranému a nespravodlivému sankcionovaniu sporovej strany.

V zmysle aktuálnej rozhodovacej činnosti je tak odklon od výslovnej právnej úpravy vydania tohto skráteného rozhodnutia fakultatívnym postupom v diskrečnej právomoci súdu prvej inštancie, ktorým súd rozhodne v neprospech žalovaného bez toho, aby sa zaoberal otázkou dôvodnosti žaloby. Skutkový základ je v tomto prípade tvorený osobitným procesným postupom bez akéhokoľvek rozporovania žalobcom tvrdého skutkového stavu.³¹

²⁹ Uznesenie Ústavného súdu SR zo dňa 4. júna 2019, sp. zn. I. ÚS 233/2019.

³⁰ „Jazykový výklad zodpovedajúcich ustanovení C. s. p., ktorého sa domáha aj generálny prokurátor, by mohol byť posudzovaný ako príliš formálny a narážajúci sa limity ústavnosti“ (Uznesenie Najvyššieho súdu SR, zo dňa 15. júla 2021, sp. zn. 5CdoGp/1/2019).

³¹ s prihliadnutím na § 299 ods. 1 CSP, § 313 ods. 1 CSP a § 321 CSP nie je možné rozsudkom pre zmeškanie rozhodnúť v neprospech spotrebiteľa, zamestnanca a žalobcu v antidiskriminačnom spore.

V. VOĽBA SPÔSOBU VYBUDOVANIA SKUTKOVÉHO ZÁKLADU ROZHODNUTIA SÚDU PRVEJ INŠTANCIE PRI ABSOLÚTNEJ PASIVITE ŽALOVANÉHO

O žalobou uplatnenom nároku žalobcu je súd prvej inštancie povinný rozhodnúť aj za stavu absencie procesnej aktivity žalovaného. Pasivita žalovaného môže vyústiť do okamžitej prehry žalovaného vydaním rozsudku pre zmeškanie podľa § 273 CSP. Pokiaľ by konajúci súd mal za to, že nie sú splnené podmienky pre ukončenie sporu v tejto včasnej fáze konania a chcel poskytnúť žalovanému možnosť brániť sa, je oprávnený rozsudok pre zmeškanie nevydať a nariadiť pojednávanie (príp. predbežné prejednanie sporu). Pri opätovnej pasivite žalovaného prichádza do úvahy sekundárne vydanie rozsudku pre zmeškanie, avšak už podmienené návrhom žalobcu v súlade s § 274 CSP. Absolútna pasivita žalovaného tak môže vyústiť do vydania rozsudku pre zmeškanie, vydanie ktorého považujeme v zmysle aktuálnej rozhodovacej činnosti za fakultatívny spôsob zistenia a uzatvorenia skutkového základu, ktorý predstavuje odklon od štandardného priebehu civilného sporového procesu. Za stavu absolútnej pasivity žalovanej strany však zastávame názor, že za splnenia podmienok podľa § 274 CSP by súd prvej inštancie rozsudok pre zmeškanie vydať mal obligatórne, nakoľko nie je možné v prospech žalovaného zohľadniť okolnosti (faktory), ktoré vo vyššie uvedenej judikatúre brali do úvahy ústavný a najvyšší súd.

Pokiaľ by však súd prvej inštancie aplikoval odklon k podobe nevydania rozsudku pre zmeškanie podľa §§ 273 a 274 CSP aj za stavu trvajúcej absencie kvalifikovaného popretia žalobcom tvrdeného skutkového stavu zo strany žalovaného (a teda kontumačný rozsudok by nevydal), domnievame sa, že súd je následne povinný na žalobcom tvrdený skutkový stav aplikovať v celom rozsahu domnienku nespornosti v zmysle § 151 ods. 1 CSP. V nadväznosti na nami vykonanú analýzu prichádzame k záveru, že pasivita žalovaného by mala mať v štandardnom priebehu konania za následok obligatórnu aplikáciu § 151 CSP, dôsledkom ktorého je „znesporovanie“ žalobcom tvrdeného skutkového stavu v celom rozsahu a vydanie vyhovujúceho rozsudku. Ustanovenie 151 ods. 1 CSP, vzhľadom na absenciu materiálneho korektívu pri absolútnej pasivite žalovaného, podľa nášho názoru zaväzuje súd prvej inštancie na všetky nepopreté skutkové tvrdenia aplikovať domnienku nespornosti a žalobcom tvrdený skutkový stav pojať do skutkového základu súdneho rozhodnutia.

Oba zmieňované a analyzované spôsoby budovania skutkového základu (t.j. tak koncepciu rozsudkov pre zmeškanie, ako aj nespornosti skutkových tvrdení aplikáciou § 151 ods. 1 CSP) považujeme za súladné s charakteristikou civilného sporového procesu a zámermi rekodifikácie. Predmetné sankčné inštitúty podľa nášho názoru neporušujú ani právo žalovaného na spravodlivý súdny proces³², nakoľko tento mal možnosť zamedziť ich aplikácii svojou riadnou a včasnou procesnou aktivitou v zmysle poučenia súdu prvej inštancie a v medziach daných koncentračným princípom.

VI. PROCESNÉ NÁSTROJE SÚDU PRVEJ INŠTANCIE VO VZŤAHU K ZJAVNE BEZDÔVODNEJ ŽALOBE

Z vyššie prezentovaných záverov je zrejmé, že tam uvedeným postupom súdu môže dôjsť aj k priznaniu nároku, ktorý by v prípade kvalifikovanej procesnej obrany žalovaného mal žalobca „problém ustáť“. Uvedené je prejavom uplatňovania princípu formálnej pravdy, ktorý *de lege lata* umožňuje uspieť strane sporu v dôsledku pasivity protistrany bez toho, aby pravdivosť skutkových

³² k účinnejšej súdnej ochrane veriteľa inštitútom odporovacej žaloby bližšie pozri KOROMHÁZ, P. *Vývoj judikatúry súdov Slovenskej republiky v otázke odporovateľnosti právnych úkonov*. In. Mezinárodní Masarykova konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky. Hradec Králové, 2023, 332-340.

tvrdení žalobcu bola verifikovaná cestou dokazovania. Predmetným postupom by však malo dôjsť aj k vyhovaniu zjavne nedôvodnej žalobe žalobcu, nakoľko aplikácia § 151 CSP, § 273 a § 274 CSP nie je vo vzťahu k zjavne nedôvodnej žalobe vylúčená, ani obmedzená.

Za zjavne nedôvodnú žalobu považujeme žalobu, ktorá síce formálne spĺňa náležitosti, kladené Civilným sporovým poriadkom na toto podanie vo veci samej (§ 127 CSP v spojení s § 132 CSP) – a teda nie sú splnené podmienky na jej odmietnutie postupom podľa § 129 CSP, príp. zastavenie konania pre iný nedostatok procesnej podmienky v zmysle § 161 CSP – avšak už na základe výsledkov predbežného právneho posúdenia žalobcom tvrdených skutočností dochádza konajúci súd k záveru o potrebe zamietnutia žaloby, pričom predmetný záver súdu by nebol revidovateľný ani na základe výsledkov dokazovania v ďalšom priebehu konania. Pod zjavne nedôvodnú žalobu radíme široké spektrum situácií, príkladmo uplatnenie prekludovaného nároku v zmysle § 583 OZ, či premlčaného spotrebiteľského nároku v zmysle § 54a OZ. Pod zjavne bezdôvodnú žalobu však môžeme podradiť aj tzv. predčasne podanú žalobu, kedy žalobca uplatní nárok, ktorý ešte nie je po lehote splatnosti.

Predstava vyhovenia zjavne nedôvodnej žalobe nekorešponduje s materiálnou ochranou ohrozených a porušených práv. Vzhľadom na sankčný charakter domnienky nesporných skutkových tvrdení podľa § 151 ods. 1 CSP a rozsudkov pre zmeškanie však nepovažujeme ani vyhovieť zjavne nedôvodnej žalobe za rozporné s právom na spravodlivý proces. Nedostatok identifikujeme v § 138 CSP, pojednávajúc o zjavne nedôvodnej žalobe, ktorý síce súdu prvej inštancie neponúka podľa nášho názoru dostatočné „nástroje“ na efektívne vysporiadanie sa s týmto stavom.

De lege lata je súd oprávnený len vyzvať žalobcu na späťvzatie žaloby a za uvedeným účelom môže nariadiť aj jeho výsluch. Ak však žalobca nereflektuje na výzvu súdu a žalobu nevezme späť, súd je následne povinný pristúpiť k doručeniu žaloby žalovanému podľa § 167 ods. 1 CSP.

Pokiaľ sa žalovaný kvalifikovane bráni, uvedené nepredstavuje zásadný problém, nakoľko rozporovaním skutkových tvrdení žalobcu tieto budú následne predmetom dokazovania, a podľa výsledku dokazovania konajúci súd meritórne rozhodne v neprospech žalobcu.

V prípade generálnej pasivity žalovaného si však dovoľíme tvrdiť, že uvedené predstavuje nežiadúci stav, nakoľko by malo dôjsť k úspechu žalobcu aj v prípade zjavne bezdôvodného nároku. Podľa nášho názoru zákonodarca osobitnou úpravou zjavne nedôvodnej žaloby podľa § 138 CSP odlišuje stav predstavujúci určité pochybnosti konajúceho súdu o dôvodnosti žalobou uplatneného nároku od jej zjavnej nedôvodnosti, kedy je žaloba „zrelá“ na zamietnutie od samého začiatku.

Nakoľko sme dospeli k záveru o fakultatívnosti vydania rozsudkov pre zmeškanie, vydanie ktorých je v diskrečnej právomoci konajúceho súdu, ustanovenie 151 ods. 1 CSP a znespornenie žalobcom tvrdeneho skutkového stavu, naopak považujeme za postup obligatórny, máme za to, že za stavu posúdenia žaloby ako zjavne nedôvodnej a neúspešnému postupu v zmysle § 138 CSP, ktorým súd vyzve žalobcu na späťvzatie a ten tak neurobí, môže súd prvej inštancie zabrániť vyhovaniu zjavne nedôvodnej žalobe len tým, že nevydá rozsudok pre zmeškanie (§§ 273 a 274 CSP). Pokiaľ súd prvej inštancie nevyužije tento nástroj (hoci podmienky pre jeho vydanie splnené sú), domnievame sa, že za trvajúcej pasivity žalovaného by mal následne aplikovať § 151 ods. 1 CSP a skutkový základ vybudovať len na základe skutkových tvrdení žalobcu, ktoré súd má povinnosť považovať za nesporné, nakoľko nemá protichodné skutkové tvrdenia žalovaného, ktorými by tento poprel žalobcom tvrdené skutkové stav.³³

³³ Uvedené sa však aj toho času relativizuje v prípade tých nárokov, ktorých hmotnoprávna úprava zaväzuje súd k určitému postupu, napríklad v prípade povinnosti súdu prihliadnúť na preklúziu, kedy súd aj napriek absencii procesnej aktivity žalovaného, túto v prípade prekludovaného nároku zamietne, a to aj napriek existencii § 151

Eliminácia tohto stavu by sa dosiahla tým, že súd prvej inštancie by mohol zjavne bezdôvodnú žalobu bez ďalšieho zamietnuť, čo považujeme nielen za hospodárny prvok, ale tiež za spôsob výrazného eliminovania prísnych, avšak v tomto kontexte nežiaducich následkov uplatňovaného princípu formálnej pravdy, ktoré by mohli byť vyvodené v nadväznosti na pasivitu žalovaného. Uvedené podľa nášho názoru odôvodňuje nasledovnú zmenu znenia § 138: „*Ak zo skutočností tvrdených v žalobe je po predbežnom právnom posúdení zrejmé, že žaloba je zjavne nedôvodná, súd žalobu bez ďalšieho zamietne.*“

Nami navrhovanou zmenou by sa dosiahol stav, kedy by právna úprava explicitne umožňovala konajúcemu súdu vysporiadať sa so širokým spektrom situácií, ktoré vieme subsumovať pod zjavne nedôvodnú žalobu a vyriešila by aj aktuálny, z nášho pohľadu problematický dopad § 151 CSP na zjavne nedôvodnú žalobu.

VII. ZÁVER

Pasivita žalovaného zásadným spôsobom ovplyvňuje priebeh sporového konania. Vykonanou analýzou sme sa zamerali na konkurenciu spôsobu budovania skutkového základu v štandardnom priebehu konania aplikáciou § 151 CSP a uzatvorenie skutkového základu vydaním rozsudku pre zmeškanie v prípade, ak je žalovaný procesne nečinný. Po zohľadnení aktuálnej rozhodovacej činnosti sme dospeli k záveru o fakultatívnosti vydania rozsudku pre zmeškanie žalovaného (§§ 273 a 274 CSP), a teda o fakultatívnosti uzavretia skutkového základu rozhodnutia týmto spôsobom. Nevydanie tohto osobitného druhu rozsudku však podľa nášho názoru následne súd zaväzuje k aplikácii § 151 ods. 1 CSP a znesporneniu žalobcom tvrdeného skutkového stavu, ktorý sa (aj tak) stane zisteným a uzatvoreným skutkovým základom súdneho rozhodnutia. Ohľadom prvej hypotézy tak prijímame záver, že pri pasivite žalovaného je súd prvej inštancie *de lege lata* povinný vyhovieť žalobe, a to buď vydaním rozsudku pre zmeškanie, alebo realizovaním štandardného priebehu konania zavŕšeným „klasickým“ rozsudkom, ktorého skutkový základ bol zistený aplikáciou § 151 ods. 1 CSP.

Tak rozsudky pre zmeškanie, ako aj domnienku nespornosti podľa § 151 ods. 1 CSP považujeme za plne súladné s cieľmi rekonštrukcie a charakteristikou civilného sporového procesu. Predmetné inštitúty neporušujú právo žalovaného na spravodlivé súdne konanie, nakoľko ich aplikácia je naviazaná až na kvalifikovanú nečinnosť žalovaného, t.j. je výlučne na rozhodnutí žalovaného, či v konaní budú splnené podmienky pre aplikáciu týchto sankčných inštitútov a uplatnenie princípu formálnej pravdy v tejto intenzite a podobe.

Ako nedostatok sme však identifikovali koncepciu § 138 CSP, ktorá podľa nášho názoru neposkytuje súdu prvej inštancie dostatočné nástroje v prípade zjavne bezdôvodnej žaloby, v dôsledku čoho sa nám druhú hypotézu nepodarilo potvrdiť. Aj v nadväznosti na závery o obligatórnej aplikácii § 151 ods. 1 CSP v prípade absolútnej pasivity žalovaného sme vyslovili návrh *de lege ferenda*, ktorým by súd mohol zjavne bezdôvodnú žalobu zamietnuť. Uvedeným návrhom by sa vyriešil z nášho pohľadu aj problematický dopad § 151 CSP na zjavne nedôvodnú žalobu.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Civilný sporový proces, skutkové tvrdenia, domnienka nespornosti, kontumačný rozsudok

CSP. Obdobne uvedené platí pri existencii nedostatku pasívnej vecnej legitímácie (k povinnosti skúmať vecnú legitímáciu pozri napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. júna 2010, sp. zn. 2 Cdo 205/2009).

KEY WORDS

Civil procedural law, statements of fact, presumption of non-dispute, default judgment

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. ČOLLÁK, J. *Decízne systémy. Vzťahy súdnych a alternatívnych foriem prejednávania a rozhodovania sporov*. Praha: C.H. Beck, 2022, 512 s.
2. HAMULÁKOVÁ, K. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges. 2010. 191 s. ISBN 978-80-87212-51-6.
3. HORVÁTH, E. - ANDRÁŠIOVÁ, A. - HENČEKOVÁ, S. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o. 2018. 1024 s. ISBN 978-80-8168-945-1.
4. GANDŽALOVÁ, D. Procesné dokazovanie. In: *Zborník vedeckých prác. Košické dni súkromného práva III. 2021*. s. 177-189. ISBN 978-80-5740-024-0.
5. FERENCI, J. Zefektívnenie súdneho systému vs. bezbrehý formalizmus. In: *Bulletin slovenskej advokácie*. č. 1-2. 2020. str. 21 – 30
6. FICOVÁ, S.: Cumulative Grounds in Petitions for Appellate Review and the Right to Fair Judicial Process. In: *International and Comparative Law Review*, 2020, vol. 20, no. 1, pp. 304–319. DOI: 10.2478/iclr-2020-0015
7. FILIČKO, V.: Nové prostriedky ochrany spotrebiteľa v spotrebiteľských sporoch podľa CSP In: *Studia Iuridica Cassoviensia*, č. 1, ročník 6, rok 2018, s. 76-88. ISSN: 1339 – 3995
8. KOLVEKOVÁ, V. Vplyv procesnej aktivity sporových strán a uplatňovania sudcovskej koncentrácie konania na dokazovanie v civilnom sporovom konaní. In: *Societas et Iurisprudencia: medzinárodný internetový vedecký časopis*. roč. 9, č. 4. 2021, s. 79 – 101
9. KOROMHÁZ, P. Vývoj judikatúry súdov Slovenskej republiky v otázke odporovateľnosti právnych úkonov. In: *Mezinárodní Masarykova konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky*. Hradec Králové, 2023, s. 332-340, ISBN 978-80-87952-39-9
10. LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 272 s. ISBN: 978-80-21076-01-3
11. MACUR, J. *Postmodernismus a zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita. 2001. 219 s. ISBN 80-2102-539-5.
12. MOLNÁR, P., KOLVEKOVÁ, V. Limity zmeny žaloby - zmena žaloby ako prostriedok „procesnej nedisciplinovanosti“? In: *Studia Iuridica Cassoviensia*. 2023, roč. 11, č. 1, s. 19-30. Dostupné na: <https://doi.org/10.33542/SIC2023-1-02>
13. SEDLAČKO, F. Rekodifikácia civilného procesného práva: Dokazovanie. In *Bulletin slovenskej advokácie*. ISSN 1335-1079, 2016, roč. XXII, č. 11, s. 4 – 5
14. SVOBODA, K.: *Žaloba v civilním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, 312 s. ISBN: 978-80-7357-535-9
15. ŠTEVČEK, M. a kol.: *Civilný sporový poriadok. 2. Vydanie. Komentár*. Praha. C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-909-9
16. ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-876-4
17. ŠTEVČEK, M. In.: ŠTEVČEK, M. a kol. *Prednášky a texty z (nového) civilného procesu*. Skriptá. 1. Vydanie. Bratislava: C.H. Beck. 2017, ISBN 978-80-89603-51-0
18. ŠTEVČEK, M. a kol.: *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha. C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-629-6

19. ŠTEVČEK, M., IVANČO, M. The conception of civil procedure in the Slovak Republic. In: *Juridical Tribune. Zväzok 7. Špeciálne vydanie*. 2017. s. 119-135. ISSN 2248-0382.
20. ŠTEVČEK, M. – MALÁ, D. The Re-Codification of the Slovak Civil Procedure Code with a Special Emphasis on Remedial Measures. In: *International and Comparative Law Review*, 13(1)/2013, pp. 121-135. Online ISSN: 2464-6601. Dostupné na: <https://doi.org/10.1515/iclr-2016-0063>
21. VOJČÍK, P a kol. *Občianske právo hmotné*. Praha: Aleš Čeněk. 2021. 764 s. ISBN 978-80-7380-845-7
22. VYHNÁLIK, D. Nadmerná procesná aktivita súdu pri zisťovaní skutkového stavu v konaniach podľa Civilného sporového poriadku v kontexte porušenia práva „na rovnosť zbraní“ a kontradiktórnosť konania. In: *Paneurópske právnické listy*. č. 1, ročník IV, rok 2021, ISSN: 2644-450X
23. WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání*. Praha: Leges. 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.

Súdne rozhodnutia

1. Rozsudok Okresného súdu Poprad zo dňa 07. júla 2021, sp. zn. 16Csp/88/2020
2. Rozsudok Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 13. decembra 2021, sp. zn. 12C/10/2021
3. Rozsudok Okresného súdu Revúca zo dňa 25. novembra 2021, sp. zn. 5Csp/68/2021
4. Rozsudok Okresného súdu Prievidza zo dňa 15. novembra 2021, sp. zn. 12Csp/54/2021
5. Rozsudok Okresného súdu Bratislava III zo dňa 06. septembra 2021, sp. zn. 63Csp/17/2020
6. Rozsudok Okresného súdu Prievidza zo dňa 16. septembra 2021, sp. zn. 12Csp/46/2021
7. Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 29. októbra 2021, sp. zn. 38Cb/40/2021
8. Rozsudok Okresného súdu Žilina zo dňa 22. septembra 2021, sp. zn. 46C/25/2021
9. Rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica zo dňa 11. novembra 2021, sp. zn. 41Cob/62/2021
10. Rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 28. septembra 2021, sp. zn. 15C/51/2019
11. Rozsudok Okresného súdu Ružomberok zo dňa 13. mája 2020, sp. zn. 1Cb/7/2020
12. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. júna 2010, sp. zn. 2 Cdo 205/2009
13. Uznesenie Krajského súdu Trnava zo dňa 27. októbra 2021, sp. zn. 9Co/63/2020
14. Uznesenie Najvyššieho súdu SR, zo dňa 15. júla 2021, sp. zn. 5CdoGp/1/2019
15. Uznesenie Ústavného súdu SR zo dňa 4. júna 2019, sp. zn. I. ÚS 233/2019
16. Uznesenie Krajského súdu Bratislava zo dňa 31. mája 2019, sp. zn. 3Co/157/2018

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Miroslava Kušníriková, PhD.

vysokoškolský učiteľ, odborný asistent

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta, Katedra občianskeho práva

Kováčska 26, 040 75 Košice

Telefónne číslo: +421 907 462 992

E-mail: miroslava.kusnirikova@upjs.sk